

Alena Zemančíková

Šest disidentů v zemplance

Někdy se stane zázračná věc, když člověk, který je dokonalým profesionálem ve svém oboru, udělá něco jen tak pro radost. Pavel Kohout napsal nejméně 25 dramát a dramatických adaptací (přesně se nedokážu dopočítat), vymyslel tisíce dialogů, zachytil argoty i idiolekty. Všechny jeho hry se hrály a některé dosud hrají, ani jsme nevěděli a nevíme, kde všude. Mezi českými dramatiky není zkušenějšího profesionála, možno a nutno říci i rutinéra.

Svoji dramatickou zkušenost, pozorovací talent, dovednost jazykově individualizovat postavy a sklenout dramatický oblouk využil v aktovce, kterou napsal pro přátele bez nároku na uvedení v oficiálním divadle. Vznikla tak jedna z jeho nejlepších her.

Sex: komediálně dramatická amoleta o jednom (posledním) dějství pojednává o tajné schůzi šesti disidentů v zemplance ve Stromovce. Podzemní skrýš vykopal Pavel jako operační prostor pro partyzánskou akci – vyhození vlaku.

Zemplanka je poměrně útulně zařízena, dá se v ní vařit, jsou tu knihy. Partyzáni dodržují přísnou konspiraci, denně mění heslo i odpověď na ně. Scházejí se postupně.

Samozřejmě včas jsou na místě Pavel (Kohout) a Václav (Havel), první organizuje, druhý vaří.

„Vážení, já bych si taky radši vařil nebo si psal nebo si chodil pozdě, ale když budu vařit,

psát a chodit pozdě všichni, tak ten vlak nevyhodíme nikdy!“ reaguje organizátor Pavel na skutečnost, jak se nedodrhuje konspirace, někteří se courají, jiní zapomínají heslo, další nedonesou, co měli donést, a jiní soustavně odvádějí řeč jinam.

Přítomen je i Ivan (Klíma), který při čekání na ostatní píše, případně, byv napomenut, alespoň koriguje. S menším zpožděním se dostaví Saša (Kliment), heslo zapomněl nebo ho plete. Partyzáni mají rozdělené hlídky (v militaristických detailech je poznat, že autorovi vojna přešla do krve), ale nehlídají. S větším zpožděním přijde Ludvík (Vaculík) ve špatné náladě. Už je jich pět a čeká se jen na filozofa Karla (Kosíka), který má přinést rozbušky. Konverzace se všemožně rozbíhá, hodně se týká žen, a to jak manželek jednotlivých aktérů, tak jaksi žen obecně. Havel svědomitě vaří amádovou furniklovici na rušně se všemi bizarními ingrediencemi, známými z jeho her, kdo měl přinést rozbušky, přinesl rohlíky, Ivan má slabý žaludek, Saša se zajímá zejména o víno. Ludvík tahá v aktovce edici Petlice, inkasuje za výtisk, je nerudný, zatímco Saša je naopak básnický rozevlátý. Na konec se dostaví i filozof, který s celou teroristickou akcí skončuje vzletným proslovem o tom, jak skvělí jsou kamarádi v zemplance proti těm pižďuchům (to je ovšem výraz Vaškův),

Z inscenace hry P. Kohouta v podání členů čtyř divadelních spolků.

kteří kolaborují. Vašek (Havel) se ovšem prořekne, že tajný plán vykecal Landřákovi s Juráčkem, a taky Rytířovi ve vinárně. Nemá cenu vyprávět děj: všichni jsou směšní, mají nejrůznější utkvělé manýry, jejich soukromé životy se prolínají do akce, protože o sobě všechno vědí. Nikdo z nich není zrovna mužem činu, akce se utápí v řečech, vaření a poetizování.

Hra byla poprvé uvedena na Hrádečku o Vánocích 1976 pro pobavení přátel. Upřímně řečeno, je dost těžké si představit, že by ji hráli profesionálové v nějakém divadle, nejen v normalizaci, kdy by to nešlo kvůli cenzuře, ale ani později: reálné předlohy dramatických postav nelze imitovat a k parodii je zase potřebná detailní znalost originálu. Jenže tak, jak je naše šestice amatérská ve svém partyzánském úsilí, podařilo se hru jako zázrakem věrohodně zinscenovat amatérům.

Na Jiráskově Hronově 2023 se o jeden z vrcholů přehlídky postarali ochotníci z několika spojených spolků: pod jménem

jednoho z nich, ŽUMPA Nučice, inscenaci nazkoušeli a uvádějí. Těžko by se podařilo dát dohromady šest dobrých herců v jednom souboru, a tak jednotlivé postavy hrají členové různých spolků v režii Jaroslava Kodeše, režiséra donedávna rozhlasového, po penzionování nadále ochotnického. Inscenace se mimořádně povedla, osobnostní projev herců dobře a v některých případech skvěle charakterizuje postavy, jejichž vzletné promluvy (zejména v případě filozofa) jsou doslova vzaty z jejich života a díla. Ludvíka hraje Robert Kotál Kunesch s výrazným plzeňským přízvu-

kem, jímž k podivu tematizuje zatvrzelé Vaculíkovo valašství. Poměrně mladý Jakub Pilař je v roli Ivana (Klímy) přesvědčivě roztržitý, sebekritický a hodný. Konec vystřihne Miroslav Řebíček nekonvenčního zjevu (za nímž by Karla Kosíka nikdo nehledal), ale brilantně intelektuálního projevu, kterým rozsvítí závěr inscenace.

Šestice v zmljance, ozbrojená zavíracími noži „švýcaráky,“ žádný vlak do vzduchu nevyhodí, naopak, sami jsou smeteni policejní razií. Ve skutečnosti můžeme vykopání zmljanky považovat i za metaforu petice za propuštění politických vězňů,

kterou právě tahle šestice zformulovala a podepsala. A potom: víme, že ten vlak nakonec vyhodili, jmenoval se Charta 77 a byl to opravdu výbuch jako hrom.

Pavel Kohout: Sex. Režie: Jaroslav Kodeš, dramaturgie: Petra Richter Kohutová, scénografie: Gabriela Pojerová. Hrají: Martin Kozák, Jakub Pilař, Luděk Fuxa (Ochotnický spolek ŽUMPA), Jiří Jahoda, Roman Solčány, František Tvaroha (Divadlo Máj), Robert Kotál Kunesch (Divadelní soubor Ragueneau), Miroslav Řebíček (DS Hraničář Rumburk).

Alena Zemančíková viz str. 89.